

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU RAPORU

Esas No : 1/892

8/5/2014

Karar No: 64

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışişleri Bakanlığı'nca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 10/3/2014 tarihinde Başkanlığınıza sunulan 1/892 esas numaralı "**Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşmeye Ek İhtiyari Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı**", Başkanlığınız tarafından 7/4/2014 tarihinde tali olarak Komisyonumuz ile Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonuna, esas olarak Dışişleri Komisyonuna havale edilmiştir. Tasarı Komisyonumuzun 30/4/2014 tarihli 32'nci toplantısında, Dışişleri Bakanlığı ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı temsilcilerinin katılımıyla incelenip görüşülmüştür.

Ülkemiz tarafından 28 Eylül 2009 tarihinde imzalanan Birleşmiş Milletler (BM) Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşmeye Ek İhtiyari Protokol ile, engellilerin haklarının korunmasına yönelik olarak, bireysel başvuru prosedürü ve araştırma prosedürü olmak üzere iki prosedür öngörülmüştür. Sözleşmenin etkinliğini artırmayı ve uygulanmasını güçlendirmeyi amaçlayan bu prosedürlerden ilki, taraf devletlerin Sözleşme hükümlerini ihlal etmesi nedeniyle etkilenen bireylerin veya grupların, Sözleşme kapsamında kurulan Engelli Hakları Komitesine başvuru yapabilmelerine olanak sağlamaktadır. İkincisi olan araştırma prosedürü ise, Komitenin Sözleşmenin hükümlerinin ağır veya sistematik bir şekilde ihlal edildiğine dair güvenilir bilgiye sahip olması durumunda, bu bilgilerin incelenmesi konusunda taraf devletin Komite ile işbirliğini yapmasını kapsamakta ve güvenilir delilleri incelemeye yönelik, ülke ziyaretlerini de içeren soruşturma yapma yetkisi vermektedir. Yarı yargısal bir nitelik taşıyan Komitenin kararlarının yasal bağlayıcılığı bulunmamakta ve kararlar yol gösterici nitelik taşımaktadır.

Kanun Tasarısı ile,

Birleşmiş Milletler (BM) Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme hükümlerinin ihlal edilmesi sonucunda etkilenen bireylerin veya grupların, Sözleşme kapsamında kurulan "Engelli Hakları Komitesi"ne başvuru yapabilmelerine olanak sağlayan Ek İhtiyari Protokolün onaylanmasının uygun bulunması öngörülmektedir.

Tasarının geneli üzerinde yapılan müzakerelerde;

- Ek İhtiyari Protokolün, Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme'yi tamamlayan bir denetim mekanizması getirdiği,
- Sözleşme ve Ek İhtiyari Protokolün onaylanmasının uluslararası alanda Türkiye'nin imajına olumlu katkı yapacağını ve prestij kazandıracığı,
- Engellilerle ilgili düzenlemeler söz konusu olduğunda İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu olarak her zaman büyük bir hassasiyet gösterildiği, siyasi parti grubu ayrımı gözetilmeksizin oybirliği ile hareket edilip karar alındığı,

- İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu bünyesinde, bu yasama döneminde engelli bireylerin sorunlarını araştırmak amacıyla kurulan alt komisyonun, yaptığı çalışmalar neticesinde hazırladığı “Engelli Hakları İnceleme Raporu”nun Komisyonun 4/7/2013 tarihli toplantısında kabul edildiği,

- Ülkemizde, konuyla ilgili önemli bir inceleme çalışması olan raporun değerlendirme ve sonuç kısmında, BM Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşmenin Ek İhtiyari Protokolüne taraf olma işlemlerinin hızlandırılarak bir an önce sonuçlanmasının beklendiği ifade edildiği,

- Engelli bireyler ile ilgili mevzuatın büyük önem arz ettiği ve kanunların uygulanması bakımından tüm kurum ve kuruluşların sorumlu olduğu,

- Dünya genelinde engelli kişi sayısının toplam nüfusun yaklaşık % 12-13’ünü oluşturduğu, Türkiye’de ise ortalama 7- 8 milyon kişinin engelli olduğu,

- Meri mevzuatta geçen “özürlü”, “sakat” gibi ibarelerin “engelli” ibaresi ile değiştirilmesinin olumlu bir gelişme olduğu, ilk kez geçen yıl yapılan “Engelli Memur Sınavı” ile 26.000 engelli bireyin iş sahibi olduğu,

- Toplumun engelli bireylere bakış açısının geçmişe oranla olumlu yönde değişmesinin ülkemiz açısından oldukça anlamlı ve sevindirici olduğu, her tür engelli bireyin topluma kazandırılmasının bir gereklilik arz ettiği,

- Ek İhtiyari Protokolün onaylanması halinde bunun vatandaşlarımıza tanıtılmasının da gerektiği ve bu konuda Hükümete önemli görevler düştüğü,

şeklindeki görüş ve değerlendirmeleri müteakip, Hükümet adına yapılan tamamlayıcı açıklamalarda ise;

- Ülkemiz engelliler mevzuatının, engelli bireyler ve engelli hakları açısından oldukça olumlu düzenlemeler içerdiği ve BM Hakları Sözleşmesinin ruhunun meri mevzuata sirayet ettiği,

- Sözleşmenin kendi alanında çağının en kapsayıcı ve ileri düzeyli metni olduğu,

- Ek İhtiyari Protokolün onaylanmasının engelli vatandaşlarımız için büyük bir anlam ifade etmesi yanı sıra ülkemizin insan hakları ve engelli hakları bakımından uluslararası arenada elini güçlendireceği,

- Sözleşme’nin bugüne kadar 158 ülke, Ek Protokol’ün ise 92 ülke tarafından imzalandığı,

- Ek Protokolü onaylayan ülke sayısının ise 80’e ulaştığı,

- 2016 yılında ilk kez gerçekleştirilecek olan ve Türkiye’nin ev sahipliğini yapacağı “Dünya İnsani Zirvesi” bakımından da Ek İhtiyari Protokolün onaylanmasının ülkemiz açısından bir artı değer ifade edeceği,

- Ek İhtiyari Protokole herhangi bir çekince konulmasının düşünülmediği, GKRY’nin tanınmaması işleminin ise mutlak “Beyan” yöntemi ile gerçekleştirileceği,

- Sözleşme hükümlerini denetlemekle görevli “Engelli Hakları Komitesi”nin doğrudan yaptırım gücüne sahip olmadığı ancak Komite’nin inceleme, araştırma ve raporlarının uluslararası teşhir ve kamuoyu baskısı yaratması bakımından çok önemli bir işlevi olduğu, bunun dolaylı bir yaptırım anlamına geldiği,

- Komite merkezinin Cenevre’de bulunduğu, Komitenin yılda iki defa toplanıp karar aldığı, on sekiz üyeden oluştuğu, İstanbul Milletvekili Şafak PAVEY’in de bu Komite üyesi olduğu, üyelerin, devletlerini, hükümetlerini veya mensup olduğu siyasi partileri temsil

etmediđi,

- “Engelli Hakları Komitesi”ne dünya ölçeğinde bine yakın başvuru yapıldığı ve bu başvurular içinde beş tanesinin değerlendirmeye alınarak dördü hakkında “ihlal” ve biri hakkında “takipsizlik” kararının verildiği,

ifade edilmiştir.

Tümü üzerinde yapılan görüşmeler sonunda, Tasarının **tümü kabul edilerek genel uygunluk görüşünün esas komisyon olan Dışışleri Komisyonuna bildirilmesine** karar verilmiştir.

Raporumuz Dışışleri Komisyonu’na sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.